

KÁRMÁN MÓR.

— Elnöki megnyitó a M. Pæd. Társaság ülésén 1916 november 18-án. —

Tisztelt Társaság!

A mai napon arra kérem Önöket, hogy egy órát szenteljenek velem együtt oly férfi emlékének, aki egész életét nekünk, magyar tanítóknak és nevelőknek szentelte. Hadd álljunk meg a világésemények rohanó árában néhány pillanatra, ráeszmélni Kármán Mórra, hogy önmagunkra jobban eszmélhessünk; hadd érezzük át újból, vele és általa, az ő lelkének sugallatát, melyel nemzeti nevelésünk igazi feladatait meglátta és valóra váltásukat mindvégig munkálta. Hadd idézzük emlékezetünkbe ez órában mindazt, amit gondolt és tett, hogy azok a fénysugarak, melyek lelkéből kiáradtak, legalább rövid időre egyetlen gyújtópontban egyesülhessenek, és újból felhevithessék a mi lelkünket, mint akkor, amikor e terem falai közt vagy az egyetem tanári székéből vagy az ő kedves iskolájában szólt hozzánk. Legyen ez a mai emlékűnnep nyilvános tanubizonyossága kegyeletünknek és hálánknak egy magyar pedagógus iránt, kinek jelentősége nemcsak abban rejlik, amit alkotott, hanem talán még inkább abban a kényszerűségben, mellyel mindnyájunknak, akik utána következünk, újból és újból vissza kell térnünk ő hozzá. A szellemi élet mezején mindenkor azoké a legfőbb érdem, akiket senkinek sem lehet elkerülnie. Nincsen oly kérdése a magyar köznevelésnek, melynek vizsgálata és megoldása el lehetne annak megfontolása nélkül, amit Kármán tanított róla, s akár népoktatásunkat fogjuk továbbfejlesztani, akár középoktatásunk szervezetét és tanulmányi rendjét módosítani, akár tanárképzésünk reformjára rátérni, mindenkor fontolóra kell vennünk az ő elmélkedése eredményeit. Eszméinek gazdagsága és ösztönző hatalma, a nemzeti nevelés szentségébe vetett hite, az a mód,

ahogyan a problémákat meglátta és megvilágította, gondolkodásának rendszerező ereje, mellyel a nevelés jelenségeit áttekinthette és egybefoglalta, ezek ütik reá életművére a maradandóság bélyegét. Amit ő gondolt, azt nekünk utána kell gondolnunk, mielőtt az ő gondolatait továbbfűzzük vagy elmélkedésünknek új irányt adunk; amit ő tanított, azt sem el nem hallgathatjuk, sem — súlyos ellenmondások veszedelme nélkül — sajátosságából ki nem forgathatjuk. Minden magasztaló szónál többet nyom ez a tett, melynek igazságát át kell éreznie mindenkinek, aki a magyar nevelésről gondolkodik és annak munkásává szegődött, s nincs nagyobb dicséret, mint annak megállapítása, hogy egy emberi élet művének számbavétele nélkül a nemzeti művelődés menetének összefüggése valamely időszakban teljesen meg nem érthető. Ha képzeletben kikapcsolnók Kármán munkásságát köznevelésünk újabb fejlődésének történetéből, értelmét vesztené az, amire ma törekszünk.

Ebben a meggyőződésemben nyitom meg mai ülésünket és kérem fel Weszely Ödön tagtársunkat emlékezésére megtartására.

KÁRMÁN MÓR EMLÉKEZETE.

— Emlékezés a M. Pæd. Társaságnak 1916 nov. 18-iki ülésén. —

I.

A mai napot Kármán Mór emlékezetének szenteli a Magyar Pædagogiai Társaság.

Künn a világháború vihara dúl és mi pedagógusok összegyűlekeztünk, hogy egy oly férfiú-emlékének áldozzunk, ki egész életét a békés munkának, a nemzeti művelődés eszményeinek szentelte. Elfordítjuk tekintetünket a jelen sivárságaitól, félretesszük egy időre aggódó gondjainkat a jövőről, s a multba tekintünk vissza, hogy fölidézzük egy az emberi művelődés szolgálatában eltöltött élet képét, s elmerüljünk azokba a gondolatokba és érzelmekbe, melyek a jobb és nemesebb elméket minden időben foglalkoztatták, s az emberiséget a haladás és művelődés útján előre vitték.

Ezek az eszmék és eszmények, melyek a multból drága örökségkép maradtak reánk, arra ösztönöznek, hogy most még fokozottabb buzgósággal dolgozzunk, mert a mi pedagógiai munkánkra éppen most fokozottabban van szükség; ezek az eszmék és eszményképek